

ROGER JIMÉNEZ MONCLÚS, president de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 7/2020 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i via online en data 2/6/2020 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 7/2020

ASSUMPTE: Escrit de queixa al CIC contra el periodista Albert Om, presentador del programa "Islàndia" a RAC 1 per considerar que hi pot haver un conflicte d'interessos al fer anuncis d'una assegurança de salut i després parlar de temes de salut en el programa.

ANTECEDENTS I FETS DE LA QUEIXA.

El Sr. X.F. va presentar, amb data 20.04.20, una queixa online al CIC, contra el periodista Albert Om, presentador del programa "Islàndia" a RAC 1, que fonamenta en els següents motius:

"El presentador del programa Islàndia de Rac1 Albert Om fa anuncis d'una assegurança de salut (Previsora General), i després parla cada dia de temes de salut en el seu programa. No és estrany pel lector, que faci publicitat per una empresa privada i després valori cada dia al seu programa l'activitat del sector públic de salut? O que parli d'altres empreses privades de salut? Pot ser realment crític i independent?"

Adjunta un link amb una nota de veu de l'anunci emès per Rac1, el 28 de gener a les 13h, minut 17 i un altre, amb data del passat 27 de febrer, corresponent a una entrevista feta en el programa, per parlar amb persones de la seva experiència hospitalària.

AL·LEGACIONS

Traslladada la queixa i comunicada l'obertura de l'expedient, a l'emissora RAC 105, el Sr. Jaume Peral, i la Sra. Elisabeth Sabanés, en representació mancomunada de la mercantil "RADIOCAT XXI, S.L.", van presentar les següents al·legacions:

"En primer lloc aquesta part creu adient posar de manifest que el Criteri 7 del Codi Deontològic preveu, textualment que "No es poden acceptar mai retribucions o gratificacions de tercers per promoure, orientar publicar informacions i opinions. La recepció d'obsequis promocionals o commemoratius no pot ultrapassar el criteri estricte de la cortesia, segons els barems establerts per les organitzacions periodístiques. Tampoc no és admissible simultaniejar l'exercici del periodisme amb altres activitats remunerades que posin en perill els principis de veracitat i independència. Cal rebutjar les fórmules de promoció o publicitat sota l'aparença deliberada d'informacions periodístiques. Com a norma general, els professionals de la informació han d'evitar qualsevol situació de conflicte d'interessos, ja sigui d'àmbit polític, comercial, econòmic, financer o familiar, que posi en qüestió la credibilitat i imparcialitat de la seva funció" (sic).

*Revisats els termes del criteri objecte de retret, aquesta part ha de posar de manifest que **en cap cas es pot posar en entredit la seva independència editorial i, menys encara, basant-se en pures especulacions, conjectures o sospites gratuïtes i mancades de tot fonament**, com sembla que fa el desconegut denunciant quan, segons l'extracte de la denúncia comunicat, manifesta, també textualment que "El presentador del programa Islàndia de Rac1 Albert Om fa anuncis d'una assegurança de*

salut (Previsora General), i després parla cada dia de temes de salut en el seu programa. No és estrany pel lector, que faci publicitat per una empresa privada i després valori cada dia al seu programa l'activitat del sector públic de salut? O que parli d'altres empreses privades de salut? Pot ser realment crític i independent?" (sic).

El denunciant pot, certament, pensar el que vulgui i fer-se les preguntes que cregui convenients però l'única realitat es que **el programa ha estat creat per professionals de primera línia**, que han duen a terme una tasca informativa independent i que en cap cas han contravingut els termes del reiteradament esmentat Criteri 7. **Resulta inclús ofensiu posar en dubte la independència d'un equip periodístic de primer nivell**, que emet diàriament **un programa de màxima audiència, a través de la cadena líder d'audiència a Catalunya**; igual que **resulta ridícul, i quasi injuriós**, pretendre que la seva objectivitat i independència es veurà minvada o entelada per la programació d'un simple anunci relacionat amb la temàtica objecte d'una part del programa. Resulta obvi i evident que com es habitual a tots els mitjans de comunicació, els anuncis inclosos als programes versin principalment respecte de la temàtica dels mateixos i que, per tant, si la temàtica és la salut, els anuncis versin sobre salut i no sobre els automòbils o la compra d'estris de bricolatge. Analitzant els fets imputats i els termes del Criteri 7 del Codi Deontològic, aquesta part ha de concloure que en cap cas han estat vulnerats els seus termes i que, per tant, la denúncia ve per complet mancada de sentit donat que cap prova aporta en suport de la realitat del que denuncia i, per contra, **es basa en simples especulacions**, per complet subjectives i mancades de tota realitat".

En la seva exposició observem que potser RADIOCAT ha confós el subjecte de la queixa, doncs les al·legacions estan fetes en defensa exclusivament de l'emissora i del seu equip i no del Sr. Albert Om, al que ni tan sols menciona. Si llegim correctament la queixa del Sr. F., veurem que denuncia el fet de que el "presentador del programa Islàndia de Rac1, **Albert Om fa anuncis d'una asseguradora de salut i després parla cada dia de temes de salut en el seu programa**". Per tant, la queixa va dirigida individualment contra el Sr. Albert Om, com periodista i no contra l'emissora RADIOCAT, ni el seu equip, doncs es pregunta si "**pot ser realment crític i independent**", referint-se naturalment al Sr. Om.

En canvi RADIOCAT, en les seves al·legacions, defensa la independència "editorial" i per tant de l'emissora i continua defensant el programa dient que ha estat creat per professionals de primera línia, que es una cadena líder d'audiència a Catalunya i considera ofensiu posar en dubte la independència del equip periodístic que emet el programa. La queixa es refereix exclusivament al Sr. Om i no a l'emissora ni al seu equip periodístic.

Resulta evident que RADIOCAT no està defensant al Sr. Albert Om, sinó que totes les seves al·legacions van dirigides a la defensa del programa "Islàndia", al equip de professionals que dirigeixen el programa i sobre tot a la mateixa emissora, amb un manifest sentit corporatiu.

Observem un excés en el to de de les al·legacions, amb expressions totalment impropcedents com "**ridícul i quasi injuriós**", referint-se a l'escrit de queixa. També fa servir terminis i expressions com "**pures especulacions, conjectures o sospites gratuïtes i mancades de tot fonament**" per tal de desacreditar la queixa. Del text, de l'escrit del Sr. F., no es pot deduir que tingués cap intenció injuriosa ni que sigui ridícula la seva queixa, ni es podem qualificar les seves expressions com especulacions, conjectures o sospites gratuïtes. La queixa simplement posa de manifest la lliure opinió d'una persona que no ha trobat correcte que, el presentador d'un programa de salut, faci un anunci d'una asseguradora de salut, i es pregunta si, per aquest fet, es pot

considerar al Sr. Albert Om, - i no a la emissora ni a la resta de l'equip periodístic-, com crític i independent. La queixa va acompanyada d'un link que recull l'anunci, i per tant te una base fàctica que contradiu els inapropiats qualificatius de RADIOCAT.

Vist que les al·legacions de RADIOCAT no aporten res, que ens pugui ajudar a esbrinar si el Sr. Albert Om ha entrat o no en conflicte d'interessos, segons el criteri 7 del Codi Deontològic, haurem d'analitzar els seus principis i posar-los en relació amb els fets de la queixa, i comprovar les proves aportades pel Sr. F., en el seu escrit, per tal de poder arribar a una conclusió.

PONÈNCIA, FONAMENTS I CONCLUSIONS

La queixa imputa al Sr. Albert Om una manca d'imparcialitat o conflicte d'interessos, al fer publicitat d'una asseguradora de salut, quan presenta un programa que es diu "Islàndia", a on parla de temes de salut.

Les proves que aporta el reclamant consisteixen en un "link", que permet escoltar l'anunci de l'asseguradora i un altre que ens porta a una entrevista feta pel Sr. Om a una dona que ha tingut un nadó en plena pandèmia pel Covid-19.

Per tant, abans de tot, haurem d'analitzar el contingut de aquets dos moments radiofònics per determinar si existeix fonament fàctic per poder considerar l'existència d'un veritable conflicte d'interessos.

Prèviament convé recordar que es considera "conflicte d'interessos" als efectes periodístics.

El criteri 7 del Codi Deontològic, amb el títol de "**Evitar el conflicte d'interessos**", estableix el següent:

*"No es poden acceptar mai **retribucions o gratificacions** de tercers per **promoure, orientar o publicar informacions i opinions**. La recepció d'obsequis promocionals o commemoratius no pot ultrapassar el criteri estricte de la cortesia, segons els barems establerts per les organitzacions periodístiques. Tampoc no és admissible simultaniejar l'exercici del periodisme amb altres activitats remunerades que **posin en perill els principis de veracitat i independència**.*

*Cal rebutjar les fórmules de promoció o publicitat sota l'aparença deliberada **d'informacions periodístiques**.*

*Com a norma general, els professionals de la informació han d'evitar qualsevol situació de conflicte d'interessos, ja sigui d'àmbit polític, comercial, econòmic, financer o familiar, **que posi en qüestió la credibilitat i imparcialitat** de la seva funció."*

Aquest article descriu els criteris que han de seguir els periodistes, per tal d'evitar el conflicte d'interessos, i per tant caldrà avaluar si, els fets denunciats, son susceptibles poder-se considerar dintre de qualsevol de les conductes tipificades, com supòsits de conflicte d'interessos, entenent per tal aquella situació en la que, un interès personal de caràcter econòmic, pot condicionar les decisions a prendre, en perjudici del interès general, en aquest cas la informació imparcial i creïble.

Són fets a considerar els següents:

Primer: La queixa té com objecte un anunci que fa el director del programa "Islàndia", Sr. Albert Om, -en un altre programa- que es diu "**Vostè Primer**", segons el link que adjunta el Sr. F. en el seu escrit. Hem connectat, a partir del minut 17, tal i com indica la nota i escoltem la veu d'un home que diu: "**¿SAPS COM SONA LA TEVA ASSEGURANÇA DE SALUT?, A PREVISORA GENERAL SONA AIXÍ**"; (música). Després d'un segons de sentir un tema musical continua dient: "**ENTRA A PREVISORA GENERAL. CAT, L'ALTERNATIVA A LA MÚTUA TRADICIONAL**".

Segon: La queixa també adjunta un altre link que ens porta a una entrevista, que fa el Sr. Om a una dona que ha tingut un nadó durant el Coronavirus, dintre del programa "Islàndia". Després de sentir l'entrevista no hem pogut escoltar cap al·lusió a la companyia Previsora General.

Dintre de l'escrit de queixa del Sr. F. només apareix, com a conducta presumptament irregular, l'anunci fet al programa "Vostè Primer", doncs a l'entrevista, que també es cita a la denuncia, no surt cap anunci i el Sr. Om no parla de l'asseguradora. Per tant, per determinar si s'ha produït conflicte d'interessos ens haurem de centrar exclusivament en el contingut de l'anunci.

Aleshores, per tal de determinar si s'ha entrat en un conflicte d'interessos, hem d'analitzar l'anunci i posar-lo en relació amb els principis establerts en el criteri 7 del Codi Deontològic, a saber:

- a).- **No es poden acceptar retribucions o gratificacions de tercers per promoure, orientar o publicar informacions i opinions.**
- b).- **No es pot simultaniejar l'exercici del periodisme amb altres activitats remunerades que posin en perill els principis de veracitat i independència.**
- c).- **Han de rebutjar-se les fórmules de promoció o publicitat sota l'aparença deliberada d'informacions periodístiques.**
- d).- **L'esmentat criteri finalitza dient que, com a norma general, els professionals de la informació han d'evitar qualsevol situació de conflicte d'interessos, sigui d'àmbit polític, comercial, econòmic, financer o familiar, que posi en qüestió la credibilitat i imparcialitat de la seva funció.**

Recomanacions del CIC respecte del conflicte d'interessos.

Resulta oportú consultar les conclusions d'una comissió del CIC, que va treballar sobre el tema del periodisme i la publicitat, i que serien d'aplicació al cas objecte d'aquesta ponència.

1.- Els mitjans de comunicació han de preservar, defensar i promoure la diferenciació entre publicitat i continguts periodístics.

La ciutadania té dret a poder distingir quan li arriba un missatge periodístic i quan es tracta d'un missatge publicitari, per tal de poder fer la valoració oportuna.

2.- El periodista que compaginés publicitat i informació pot incórrer en un conflicte d'interessos quan l'empresa o el producte que publicita és part d'una informació de caire negatiu o senzillament forma part de la informació.

3.- Els periodistes han de complir la Llei General de Publicitat d'11 de novembre de 1988, i concretament han de vetllar perquè no es faci publicitat subliminal, tal com estableix l'article 3 apartat c) de l'anomenada llei.

4.- Els periodistes no han de permetre que la seva tasca es vegi barrejada amb publicitat que adopti la imatge d'informació. Vetllaran perquè la publicitat estigui visiblement diferenciada en l'espai informatiu.

5.- Els periodistes han de presentar la publicitat de manera que la ciutadania percebi amb claredat què n'és i que no. Els periodistes han de donar missatges clars sobre que és i que no és publicitat en allò que fan arribar al públic.

La majoria de països europeus consideren absolutament vital mantenir una clara distinció entre la comunicació de màrqueting i els continguts editorials, un criteri participat també pel sector de la publicitat. Les comunicacions de màrqueting que no es distingeixin o reconeixin rotundament pels consumidors vulnereu els principis continguts en els respectius codis. La importància d'una clara diferenciació entre la publicitat i la comunicació periodística és subratllada en directives clau de la UE referides als anuncis.

La recomanació general per tots els periodistes es que no facin publicitat comercial d'empreses o productes que puguin tenir relació amb les opinions o informacions que donin en els seus programes.

Per tant, seguint aquesta recomanació, es podria considerar que el Sr. Albert Om ha incorregut en un conflicte d'interessos, doncs fa un anunci sobre una asseguradora de salut quan el seu programa tracte precisament sobre això, la salut.

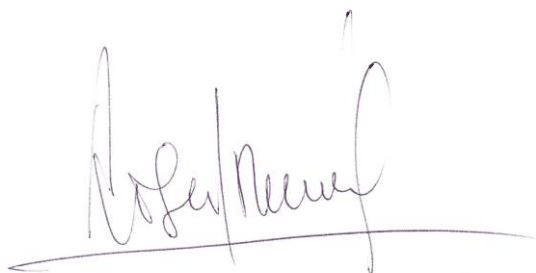
Existeix una incompatibilitat clara entre desenvolupar un rol de periodista amb, en aquest cas, donar veu a un anunci publicitari. Per tant, la reflexió ètica és que un periodista que fa informació no ha de participar en la publicitat perquè es produeix clarament una barreja de fronteres perversa, donat que la credibilitat del periodista pot actuar de prescriptora i, de retruc, la seva participació en un anunci pot qüestionar la imatge d'independència que es requereix.

Per tot això, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent:

ACORD

Analitzada la queixa presentada pel Sr. X.F. per la suposada vulneració del Codi Deontològic, considerem que s'ha infringit el criteri 7 del Codi Deontològic i que el Sr. Albert Om ha incorregut en un conflicte d'interessos.

I per que així consti s'estén la present certificació a Barcelona en data 2 de juny de 2020.
Certifico.

Roger Jiménez

President